

Yedinci Gün Romanında Dikkat Çeken Yazım ve Dil Özellikleri ve ...

İbrahim DEMİRCİ

İhsan Oktay Anar'ın *Yedinci Gün* adlı romanı İletişim Yayınları'nca 2012'de yayımlandı. Romanın ilk bölümü Baba'nın ilk sayfasından bir cümle:

“Ulu Hakanımız ilacını içtikten sonra Cenâb-ı Hakk'tan şifâ niyâz eyledi.” (s. 9)

Görüldüğü gibi, “Cenâb, şifâ, niyâz” sözcüklerinin ikinci hecelerine, o hecelerin uzun seslendirileceğini belirtmek üzere düzeltme işareti konmuş. Mevcut yazım kılavuzlarında bu sözcüklerde düzeltme işareti bulunmuyor. Bu böyleyken, yazım kılavuzlarının eski basımlarında “ilâç” biçiminde yazıldığını gördüğümüz sözcüğün *Yedinci Gün*'de “ilaç” yazılmasına ne demeli?

“Ulu Hakanımız”ı “ulu bakanımız” gibi seslendirmediğimiz besbelli. “Hakan” sözcüğü uzatma belirten işaretten yoksun yazılmış olduğuna göre, yazarın işaretler hususunda ilkeli ve titiz davranmadığını söyleyebiliriz. “Kitâp, civâr, sedâ, sefâ, günâh, esnâ, zâbit, zâten, gâyet, gâliba, evrâklar, kâidesiz, mahâlle ...” gibi pek çok sözcük külahlandırılmışken koskoca “Cadde-i Kebîr'in” külahsız bırakılıp “Cadde-i Kebir” şeklinde yazılmasına ne demeli?

Ulu Hakanımızı külahsız bırakan yazarı “hakâret” (s. 190) imla ettiğinden “isâbetli bir iş” (s. 121) yapmamakla “ithâm” (s. 190) ederiz “bizzât” (s. 194). “Âkibet” (s. 84, 112) ile “akıbet” (s. 217) arasındaki farkı görmemize de kimse mâni olamaz!

Yedinci Gün'de aslında kısa okunması gereken birçok hecenin ünlüsü üstüne yersiz ve yanıltıcı düzeltme işaretleri bulunduğu görülüyor: “helâ-yı hûmayun” (s. 9 “helâ-yı hûmâyûn”), “ferâhlatmak” (s. 13), “faciâ” (s. 9, 16. “Fâciâ!”), “hâtım” (s. 17, 40 “hatm, hatim”), “azâmetli” (s. 29, 227'de “azâmet”, 232'de “azâmetfurûş”), “sâlib” (s. 98 “salib”, haç), “hâlef” (s. 164 “halef”), “mâiyet” (s. 189, 203. “maiyet, maiyyet”), “samimîyet” (s. 214. “samîmiyet”), “hususîyet” (s. 216. “hususîyet”), “ruhîyâtçı” (s. 225, “rûhiyâtçı”).

Kur'an-ı Azîmüşşân'ı “Âzîmüşşân” edebilen biri, sabaha karşı “hâtım duası” da okutur. (s. 74)

Düzeltilme işaretinin gereksiz, yanlış ve yanıltıcı kullanıldığı bir cümle: “Hele hele gelecekteki fennî bir düşünün!” (s. 228) Düşünebilir miyiz?

Birçok kelimeye mebzûl miktarda düzeltme işareti bezleden muharrir, bu işareti “cenûb” kelimesinden esirgemiş ve “Cenûp’ten Şimâl’e doğru” yazabilmiş. (s. 74) Yön adlarının neden majüskül ile başlatıldığı ve neden apostrof ile ayrıldığı da calib-i merak ve sual bir husustur. Lakin dört canibin adını, 64. sayfada “şimâl, cenüp, şark ve garp” diye gördüğünüzü hatırlarsanız, merak yerine başka bir hisse kapılabilirsiniz.

s. 170-171’de “resmî geçit”ten söz ediliyor. “Geçit töreni” anlamına gelen resmigeçit (resm-i geçit) ad takımı olmaktan çıkarılıp sıfat takımına dönüştürülmüş!

s. 39’da “*Lâ yüahiz ükümüllahü billagvı...*” diye başlayıp yedi satır süren ayet ictibasını bu harflerle ve yalan yanlış yazılmış görünce içim sızladı. Romanın çeşitli yerlerinde defalarca “âhîret” veya “ahret” yerine “ahîret” yazmış olan biri, “lâ yüâhîzü” yazamıyor işte!

“Neûzübillâh” da diyemiyor, “Neizübillâh!” (s. 18) diyor. “Hasbünallah” diyemiyor, “Hasbinallâhü...” (s. 65) diyor. Halkımızın “estağfirullah” diyerek Türkçeye yaklaştırdığı sözü, Arapça aslındaki gibi “estağfirullah” şeklinde hem de kaç kez ve son a’sına düzeltme işareti koyarak- yazmış olan kişinin bu iki ifadeyi yanlış yazmasına ne demeli?

Arapça bir duada “ileyhi” yerine “ileyni” yazılması dizgi yanlışlığı sayılabilir ama “kemâ” yerine “kamâ” (s. 69) yazılması hoş görülemez; çünkü hiç hoş değil!

Müslümanlar, ne sağ yanlarındaki meleğe, “*Esselâmün aleyküm ve rahmetullâh!*” (s. 16) derler, ne sol yanlarındakine. Çünkü onlar “Esselâmü aleyküm...” derler.

“*Gelgelelim imsâk vaktinden önce sabah namazını okumasına rağmen câmiîye gelen giden yine olmadı.*” (s. 74)

Paşaoğlu bu! Ezan yerine namazı okur! Nitekim “*Allâhü Teâlâ’nın irâde buyurursa kendisiyle konuşacağını ve hâşâ Kelâmullah olacağını düşün*”ür! (s. 74) Zavallı, “Kelîmullah”ı ile “Kelâmullah”ı ayırmaya ne bilgisi yeter, ne dikkati! Hem o “dara boğul”duğunda “hafakanlar” değil, “afakanlar bas”an biridir. (s. 27)

“Müminler” “akîdesi bozulup delâlete düş”mezler, (s. 136) “dalâlete” düşerler! Hafazanallah!

“... *Makbul İskoç Riti Şûrâ-yı Âlî-i Osmânî üstad-ı a’zâm-ı Faik Süleyman Paşa...*” (s. 135) Böyle tuhaf bir terkip irtikâbı için kaç hokka ve dahî kaç renk mürekkep yalamak gerek?

Yazarın kafası sanırım “düvel-i muazzama” bulaşığı yüzünden “*belâ-yı muazzama*” (s. 9) diye bir garabet üretmiş; “belâ-yı azîm” yahut “belâ-yı muazzam” diyememiş.

“*Cenâb-ı Hakk*” sözünü böyle çiftk ile bitirmek ülkemizde daha çok bazı dinî

yayınlarda görülen, yersiz bir uygulama. “Hacc” ve “nass” sözcüklerinde de bu uygulamaya sık rastlanır. Bu yersiz uygulama, Arapçanın çift ünsüzlü (şeddeli) bütün sözcüklerine yayılsa “hiss, hall, züll, redd, hadd, zann, zamm, şerr, hatt, hazz, hürr, şikk, mürtedd ...” yazmak gerekirdi.

Dinî yayınlarda veya yapılarda “cami / câmi” yerine “camii / câmii” yazıldığını, sözcüğün sonuna gereksiz bir “i” konduğunu sıkça görürüz. Bu tuhafılık *Yedinci Gün*’de de karşımıza çıkıyor: “... câmiilerde müminler alınlarını zemine koyup secde etmişlerdi bile.” (s. 16) “*kıraathânelerde, câmii avlularında, devlet dâirelerinde...*” (s. 103) vb.

“150 santim mekabında” (s. 91) derken kastedilen şeyin santimetreküp (mik’ab / mikap) olduğunu sözün akışından çıkarabilirsiniz; buradaki “mekab / mekap”ın anlamını öğrenebileceğiniz herhangi bir sözlük bulamazsınız.

“Kafalarındaki panama, melon yâhut fötür şapkalara, iyi ya da kötü dikilmiş kruvaze ceketlere, kravatlara, bol ve ütülü pantolonlara bakılırsa erkek tâfesi, yeni rejim tarafından adamakıllı tedîp ve temdi edilmiş sayılırdı.” (s. 198) Şapkalara “kafalarda” olacağına “başlarda” olsa, “pantolonlar” TDK *Yazım Kılavuzu*’ndaki gibi değil de İzmir Kemeraltı’ndaki bazı vitrinlerde görüldüğü gibi “pantolonlar” olsa ve nihayet “temdin” (medenileştirme, uygarlaşma) sözcüğü tam yazılsa, daha şık olurdu.

225. sayfadaki “hereke halısı”nın sonraki sayfada “Hereke halısı” oluşunda özensizlik bulabilirim ama “kolları bacakları gırtlaklanmış koyun gibi kasılıp titreyen adamcağız”ın niçin ve nasıl “zekâvete gir”diğini (s. 97-97) anlamakta ve tanımlamakta sıkıntı çekiyorum. Acaba burada “zekâvet” denen şey, “sekerat” mı? Ölüm öncesinde, can çekişirken beliren sekerata, kimi yörelerde “sekâret / zekâret” de denir mi? *Yedinci Gün*’ün ithaf edildiği “anneanne” kelimeyi “zekâvet” diye yanlış öğrenmiş ve öğretmiş olabilir mi?

“1930’lu senelerde memleketin münevverleri bir bakıma iki zümreden ibaret”tir (s. 203) ve “her iki zümre de, Lisân Müessesesi’nin tâbirini kullanmak gerekirse, ‘üretici’ değil ‘tüketici’”dirler. “Bunlar, kültür mamûllerini tüketen münhelikler, cetvel gibi dümdüz kitap kurtları”dır (s. 205).

“Târih-i Külhâni” müellifi “Âni Âbimiz” de, *Yedinci Gün* yazarı İhsan Oktay Anar biraderimiz de “tüketici” anlamına gelen “müstehlik” kelimesini bilmiyor olamazlar. Binaenaleyh “münhelik” demişlerse bir hikmeti vardır diyeceğim ama bir “münhelik” sadece kendisini tüketebilir, “kültür mamûlleri”ni tüketemez. İki ayı kapıya çıkar diyerek gülümseyebilir miyiz?

Yazar(lar)ımız, sözünü ettikleri iki zümrenin dışında bir üçüncü zümreyi “döküntü münevverler”i şöyle anarlar: “Geçen asır sonlarında şâhikasına ulaşmış lisân, yerini bir kabile diline bırakınca bu pestenkerânî münevverlere gün doğmuştu. Tahsilleri terbiyeleri

yoktu ama, haklarını yememeli, bu ekmek derdinde oldukları içindi. (...) Muharrir olup cemiyette hürmet görmek istiyorlardı ama, nasıl kitâp yazacaklardı! Bu işin bir kolay olmalıydı. Neyse ki bütün kültür sıfırlanmış, herkese sıfırdan başlama imkân ve imtiyâzı verilmişti.” (s. 205)

“... nasıl kitap yazacaklardı” cümlesinin sonuna neden soru işareti değil de ünlem konulmuş olduğunu sormanın bir anlamı var mı? Bilmiyorum. Bildiğim şu ki, yazarımız, buraya kadar sözünü ettiğimiz hususlara karşı pek müstahkem bir mevki, hayli muhkem bir mevzi inşa edip oraya yerleşmiş bulunuyor. Romanın başkahramanı İhsan Sait, “bu şerefsiz Moğol”, “bu mütekâmil homo erektüs”, “... öfkeden kuduran bir kurt gibi gırrrrramer ve imlânunkiler dâhil bütün kâideleri iştahla çiğnemeye kararlıydı.” (s. 127)

Tamam, istediğin her şeyi çiğne ve yut ama “Ulu Hakanımız”, “Sultan Abdülhamid Han Efendimiz” (s. 126) devri hakkında onu “kızıl sultan” diye yaftalayanların bile cesaret edemeyecekleri şu bühtanı, şu iftirayı bir düşün: “Aşağıda Beyazıt Meydanı görünüyor ve buradaki darağacında, daha dün gece Padişah Efendimiz’e suikasta teşebbüs ettikleri için asılarak idâm edilen, göğüslerine iğnelenmiş mahkeme kararlarıyla, biri ihtiyar iki kişinin cesedi göze çarpıyordu.” (s. 18) Suikast teşebbüsünün peşinden çok acil muhakeme, pek ivedi ilam, hemencecik idam, ha? Yazıklar olsun! Bu cümleyi yazabilen, yazdırabilen hissin ardında cehâlet ve cüret mi var, kin ve husumet mi? Ziya Nur Aksun’dan haberiniz yoksa Orhan Koloğlu’nu da mı iştmediniz? Şu cümleyi okurken de benzer -elbette daha hafif- bir infiale kapıldım: “Nihayet, bir padişahın boğulduğu ve savaş zamanları hesaba gelmez Frenk sefirlerinin tıkıldığı zindanın önünden geçti.” (s. 87) “Hesaba gelmez Frenk sefirleri” ne demek? Payitahtta kaç Frenk sefiri var ki hesaba gelmesin?

“Sende mi Brütüs?”

“Sen de mi Brütüs?” sözü, kendilerine iyilik edilen ve güvenilen kimselerden görülen nankörlük ve ihanet karşısında hemen akla gelen bir sözdür. Bu söz, aynı zamanda, bağlaç olan “de”nin bir sözcük olduğuna ve bulunma durum eki “-de” gibi bitişik yazılmaması gerektiğine örnek olarak anılagelmiştir. Buna rağmen bu yazım kuralını anlamayı ve uygulamayı beceremeyenlere sıkça rastlanır. *Yedinci Gün*’ün üçüncü ve son bölümünde Târih-i Külhânî’den nakledilen tarihsel öykülerden biri, “Sen de mi Brütüs?” cümlesinin karşısına “Sende mi Brütüs?” cümlesini çıkarmak üzere kurgulanmışa benziyor: “... günün birinde Sezar nâm bir paşa, ordusuyla alkışlar arasında Roma’ya girdi. Herkes onun iktidarı alıp ona buna çatarak zorbalık yapmak istediğini zannetmişti. Ama onun amacı iktidarı değil, çocukluğundan beri Gülgoncası’nı almaktı. Fakat nerede ve kimde olduğunu bilmiyordu. Asker olmasına rağmen sormaya da cesareti yoktu, sadece senatoda moruklar onu bıçaklarken evlâtlığı Brütüs’e, ‘Sende mi Brütüs?’ diye sorabilmişti.” (s. 193) Böylece yazar(lar)ımız, bu parodiyle bilgelik içeren

tarihsel bir gerçekliği, bir yazım kuralına dikkat çekmek amacıyla gülünçleştirmeyi başarmış bulunuyor.

Yukarıdaki cümleden sonra gelen cümle şu: “Sezar’ı övdükten ve gömdükten sonra harpler ve fetihler devam etti.” Sezar’ı övenin ve gömenin kim olduğu belli değil. Burada bir eksiklik olduğu anlaşılıyor. Bu durum, istenirse Âni Âbimiz’in tarihinin “yalan yanlış kıtır ve palavra” (s. 189) oluşuna bağlanabilir. Büyük İskender’in ordusunun Fars diyarı ahalisinin “canına okumak”la yetinemeyip henüz nazil olmamış bir sureye sarılarak “canına yasin oku”ması (s. 192) da aynı sebebe mebni olmalı. “... harıl harıl yanmakta olan bir ispiro ocağı” (s. 227) da mübalağa sanatına değilse oraya bağlanabilir.

Yedinci Gün’ün önemli kahramanlarından biri, “Pera’daki Alman Sefâreti’nde, elektrikîyet, elkîmya, mihânîk ve sâîr konularda onlarca icadın ihtirâ berâtını bavulunda taşıyan bir akıl küpü, Arapça ve Türkçe de bildiği için demiryolu yapımında görevlendirilmiş dâhî bir mühendis” “sahâflardan 4 kuruşa al”dığı, “hurma yaprakları”na yazılmış ayetleri okurken mutluluk duyar (s. 38, 39). Romanda Mâide suresinin 89. ayeti -elbette bu bilgiler verilmeksizin- Latin harfleriyle aktarılırken “eymâne” yerine “eymân”, “rakabe” yerine “rekâbeh”, “sıyâmü” yerine “siyâmü”, “eymâniküm” yerine “eymâneküm” şeklinde yanlış yazılmıştır. İçeriği hakkında herhangi bir bilgi verilmemiş olan ayetin anlamı şöyledir: “Allah, kasıtsız olarak ağzınızdan çıkıveren yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutmaz, fakat bilerek yaptığımız yeminlerden dolayı sizi sorumlu tutar. Bunun da keffâreti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hâllisinden on fakire yedirmek, yahut onları giydirmek, yahut da bir köle azat etmektir. Bunları bulamıyan üç gün oruç tutmalıdır. Yemin ettiğiniz takdirde yeminlerinizin keffâreti işte budur. Yeminlerinizi koruyun (onlara riayet edin). Allah size âyetlerini açıklıyor; umulur ki şükredersiniz!”¹

“Elinde şarap dolu kadehi olduğu hâlde bunları kırâat eden adamın içi gülüyor, yere göğe sığamıyordu. Ama şuna rastladığında beyninden vurulmuşa dönecekti.” (s. 39)

Alman mühendisin “rastladığı” söylenen ayet, ayrı ve uzak bir yerde olmamalı, çünkü bir sonraki ayettir o: “Yâ eyyühelleziyne âmenü innemelhamrû...”

Alman mühendis, “Ey iman edenler, içki...” ifadesini görür görmez “beyninden vurulmuşa dön”düğüne göre, içkinin yasak edilmiş olduğunu sezmiş olmalı ki, “İşte tam da bu satırda, başından aşağı kaynar sular dökülmüş gibi oldu. İçi kan ağlıyor, kara kara düşünüp kendini yiyordu. Okumaya devam etti:

“... velmeysirü... ..” (s. 40) “Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir; bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz.”² Ayetin anlamını daha o ayeti okumadan fehmeden Alman mühendisin kerametini

1 Kur’ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâlî, s. 121, TDV, Ankara, 1993.

2 age., s. 122

bendeniz okuyucu olarak takdir edebilirim amma anlatıcı yazarın bu keramete dair bir imacık olsun lütfetmemesini garipsedim doğrusu.

Yedinci Gün'ün Müslüman Türk okuyucularından bazıları, "... okuduğu kitâpça yasaklanan mekrûh mâinin bulunduğu billûr kadehini duvara fırlatıp bin parça eyledi." (s. 40) ifadesine bakarak "yasaklanan"a "mekrûh" denmez, "haram" denir şeklinde itiraz edebilirler. Bu itirazı savuşturmak üzere diyebiliriz ki: "Okuduğunuz bir ilmihal yahut fıkıh kitabı olmayıp bir romandır ve dahî yazarımız, 'mekrûh' kelimesini burada 'istilâhî, terimsel, terminolojik' anlamıyla değil, 'sözcük / sözlük' anlamıyla kullanmıştır."

Yedinci Gün'de Arapça, Farsça, Latince, Rusça, Almanca... çeşitli ifadelere rastlanıyor. Yazar bunların anlamını keşfetmeyi okuyucuya bırakmayı tercih etmiş. Romanın her cümlesini, her kelimesini anlamak istiyorsanız, epey yorulmanız gerekecek. Buna rağmen, bu işi tümüyle başaramayabilirsiniz. Örneğin, Osmanlı ordusundaki bir Arap onbaşının "*üşengeç ve beceriksiz erlere*" "*haykırdı*"ğı "*Yelan elkıs halı halakak! Bedi niktiz memhune!*" (s. 169) ünleyişi, hangi yöntemle nasıl anlaşılır, bilemiyorum. Diyelim ki sora soruştura öğrendik, karşımıza çıkan anlam, yüzümüzü kızartacak kadar galiz bir küfür! Aynı yerde askerlerin analarına hakaret ederek söven Acem çavuşun "*haykırdı*"ğı "*Kiram dehânet!*" sözündeki ağır sövgü de hazmedilir gibi değil.

Köy camisinde ibadet eden çiftçinin "*Emeklilik kesintisini öder gibi enkantasyonlarını okur, içi ferâhlanmış bir hâlde mabetten çıkar*" (s. 163) olduğunu görünce "Bu enkantasyon neymiş?" diye Şemseddin Sâmî'nin *Kamus-ı Fransevî*'sine bakabilirsiniz: "**incantacion**: sihir ve efsun ile musahhar etme, sihir ve efsun yapma." tanımını görünce, "Bizim lügatçimiz mi eksik biliyor, yoksa romancımız mı fazla oluyor?" demekten kendinizi alamazsınız.

Buraya kadar sözünü ettiğim ve başka örneklerle daha da çoğaltabileceğim noktalar, *Yedinci Gün*'ün kolay okunan, sürükleyici bir roman olma niteliğini ortadan kaldırmıyor. Ayrıntılara takılmazsanız, bazen gereksiz bir argo ile çeşnilenmiş anlatıma kapılıp gitmeniz ve epeyce eğlenmeniz mümkün. Kimi bölümlerde zevkinizi zorlayan kaba ifadelerin bayağılığı, her şeye ve herkese hayli tepeden bakan yazarın büyülenişini değersizleştirme gibi bir işleve mi sahip, yoksa anlatılan ve sarakaya alınan gerçeklik hakikaten o kadar pespaye mi? Bu olasılıkların ikisi de anlamlı görünüyor bana.

Yedinci Gün'ün yayımlanışından sonra 30 Ağustos 2012 tarihli *Radikal Kitap*, kapağını ona ayırdı: "1900'lerden sonsuzluğa." Asuman Kafaoglu-Büke'nin tanıtım yazısının başlığı: "İhsan'ın elinden gelenin en iyisi!" idi. Derginin iki tam sayfasının ayrıldığı yazının ortasına "Anar romanlarında bilmeniz gerekenler" başlıklı hayli aydınlatıcı bir bölüm de yerleştiren yazara göre, romanın sonunda yer alan "Als ikh kan" ressam Van Eyck'in de kullandığı bir imzadır ve "elimden gelenin en iyisi"

anlamını taşır ve bu durum, “günümüzde ender karşılaştığımız bir geri duruş olarak yorumla”nabilir.

3 Eylül 2012 tarihli *Kitap Zamanı*’nda Serdar Güven, romana ilişkin tanıtım yazısına “Masalcının yedinci günü” başlığını uygun görmüş. Anar’ın “postmodern bir oyunun sahnesi olarak da tasarladı”ğı “masalsı dünya”sından söz eden Güven, romanı özetlemeye çalışmış, yazarın “nefis hikâyeler”, “garip ve muzip karakterler” aracılığıyla “yakın tarih eleştirisine soyun”duğunu belirtmiş. Yazının son paragrafı şöyle: “Geriye elbette, her kitapta olabilecek kimi kusurlar kalıyor ama İhsan Oktay Anar, tam da romanın sonunda devreye girip bu kusurlar hakkında konuşacak olanlara gerekli cevabı veriyor: “[İhsan Sait] dünyada olup bitenleri bir bir yedi kişiye yazdırdı. Yazdırırken muhterisleri de düşündü ve bu kitabındaki kusurları, rastlayınca sevinip tatmin olsunlar diye onlara sadaka olarak verdi. Allah kabûl etsin!”

Çağdaş Zengin’in 7 Eylül 2012 tarihli *Aydınlık Kitap* ekinde çıkan yazısının başlığı da *Zaman* gazetesinin kitap ekindekine benziyor: “Düşbaz’ın yedinci günü”. Kimi anlatım bozuklukları ve bilgi yanlışları da içeren yazıda, romandaki tarih ve ideoloji yargılamalarına “kesinlikle katılmadığı”nı belirten Çağdaş Zengin şöyle diyor: “Devrimci fikirlere toptan bir karşıtlığı içeren hatta bu fikirlerin faşizme gittiğini ileten anlatısı, günümüzün gerici ideolojik iklimine gayet uygun. Gerçeklere uygunluğu ise şüpheli olmanın çok çok ötesinde negatif.” (Tuhaf bir cümle bu!)

Buna rağmen, Çağdaş Zengin’e göre, “Müthiş bir zeka ve birikimi kurgunun bütününde hissetmek mümkün.”

14 Eylül 2012 tarihli *Radikal Kitap*’ta *Yedinci Gün*’ü konu edinen iki yazı yayımlandı; ilki, Murat Yetkin’in, ikincisi Ömer Erdem’in. Yetkin’e göre, “*Yedinci Gün de Anar’ın kalem kıvraklığını ve bilgi derinliğini konuştuğu bir lisan ziyafeti niteliğinde. Ancak kendi hikâyesini anlatmadığından mıdır, önceki romanlarında malumatfuruşluk olarak durmayan bilgi derinliği ve genişliği, Yedinci Gün’de sanki yirminci yüzyılın başında o yılların İstanbul üniversitelerinde okutulmuş ders kitaplarının, jurnallerinin iyi sahaflardan edinilmiş değerli nüshalarından özenle seçilmiş ayrıntılar toplamı izlenimi veriyor. Yine etkileyici, ama o yükseltmiş beklentiyi karşılamıyor.*” Bu değerlendirmeyi okurken, sözlüklerde bulamadığım “keyd-i muzlim”in, “mahzen-i uzeym”in, “münevvebe”nin hangi değerli nüshalardan nasıl özenle seçildiğini çok merak ettim doğrusu.

Serdar Güven’in alıntıladığı “muhterislere sadaka olarak verilen kusurlar”dan söz eden cümleyi Murat Yetkin de aynen aktarmış ama belli ki epey alınmış: “Allah kabul etsin demeyi de ihmal etmeden kurulmuş bu cümle acaba yazarın okura tepeden bakmasını, belki kibrini açığa vurmuyorsa ne anlama geliyor? / Yani kitabı okurken adeta gözümüzün içine giren hataları Anar’ın sadakası hatırına görmezden mi gelmek gerekecek?” diye soruyor.

Ömer Erdem'in *Yedinci Gün* eleştirisinin başlığı: Maket. Şöyle başlıyor: "Bu. Tam da bu. İhsan Oktay Anar'ın yaptığı. Yazdığı. *Yedinci Gün*, 'maket' haliyle çıkıyor karşımıza. Bir mimarın, özel ve dikkatli bir mimarın, tecrübeli bir mimarın maketi bu." Erdem'in dikkat çekici saptamalarından biri: "Zorluk, yazarın kendi plastik kurgusunda inat etmesi, maketten inşaya yönelmemesidir. İnsanla yeterince doldurulamayan bölümler malzeme ve moloza boğulur." Ancak yazarın şu yargısını anlayamadım: "... meselesiz bir romandır hatta meselesini gizleyen bir romandır *Yedinci Gün*." Ömer Erdem'in son cümlesi: "Okurlar ne bekliyorlardı bilmiyorum ama ben bir romancıdan daha çok dünya ve insan beklerim. Maket ve mühendislik değil."

20 Eylül 2012 tarihli *Cumhuriyet Kitap*'ta Metin Celâl'in yazı başlığı: "Yedinci Gün". Yaptığı özetlemeden, romanı dikkatli okumadığı anlaşılıyor. İttihatçılara yönelik eleştirileri "oldukça ağır" buluyor. İdris Amil Zula'nın başına gelenlerin, "*Cumhuriyet*'in ilk yıllarındaki ortam hakkında derin bir eleştiri olarak okunabil"eceğini belirtiyor. Muhterislere sadaka olarak verilen kusurlardan Metin Celâl de söz ediyor ve "... dizginlenemeyen mizahi anlatımıyla Anar'ın anlatıyı iyice koyverdiğini söyleyebil"mesine rağmen, yazısını şöyle bitiriyor: "'Muhteris' olsak da kusur aramıyoruz çünkü biz de tüm okurları gibi İhsan Oktay'ın eserlerini oldukları gibi seviyoruz." Metin Celâl'in aynı cümlede hem "tüm okurları gibi" hem de "biz" diyebilmesi çok tuhaf.

Sonuç

"Kostantiniye fethedildikten sonra Ayasofya bir cemaat bulmuş, ama *Filosofya* bulamamıştı." (s. 27) Bu cümleyi nasıl anlamalıyız? "Filosofya" Ayasofya'nın bulamadığı bir nesne mi, cemaat bulamayan bir özne mi? İkisi de olabilir mi? Olabilir görünüyor. Ne olursa olsun, *Yedinci Gün*'ün cemaate ilişkin verileri, *Filosofya*'ya ilişkin iddialarından daha sevimli ve sıcak göründü bana.